

Een boek over 'queer' de bijbel lezen. Daar willen vrijzinnigen meer van weten. In het voorwoord wordt *Onder de regenboog* aangeduid als een ondeugend boek. Er worden lezingen van bijbelverhalen aangeboden die er volgens velen niet zouden mogen zijn. Die niet deugen. Maar wie bepaalt dat eigenlijk? Een gesprek met de redacteurs Nienke Pruikisma en Adriaan van Klinken.

IEDEREEN OP HET VERKEERDE BEEN

Wat is 'queer'? 'Queer' gaat over alles wat zich buiten vaststaande categorieën begeeft. De gangbare betekenis is 'eigenaardig', 'vreemd'. 'Queer' is ook een geuzennaam voor homo's en lesbiennes, later aangevuld met biseksuelen en transgenders (kortweg LHBT).

Wat was de aanleiding voor het boek? Twee redenen: In de Angelsaksische literatuur was er al vanaf de jaren '90 van de vorige eeuw belangstelling voor 'queer' lezen. Het handjevol theologen dat zich ermee bezig hield, las het wel in het Engels. Wij wilden een boek dat iedere geïnteresseerde lezen kan. De tweede reden is dat de discussie over homoseksueel en kerk tot nu toe wordt 'gekaapt' door orthodoxe christenen. Het is een kerkpolitiek probleem. Wij wilden juist laten zien dat 'queer' zelfbewust is en leuk.

Wat is 'queer' bijbellezen? Het boek presenteert twee mogelijke manieren van queer bijbellezen. Bij de eerste is seksuele identiteit de 'bril' waarmee verhalen verstaan worden. Niet de geijkte verhalen van bijvoorbeeld David en Jonathan, over wiens vermeende homoseksualiteit al langer wordt gespeculeerd. In de bundel behandelt Christiaan Ravensbergen het verhaal van de Emmaüsgangers. Als hij als Amsterdamse homoseksuele man dit verhaal leest, klinkt het als volgt: Twee vrienden raken gefascineerd door iemand die ze toevallig tegenkomen. Ze nodigen hem uit samen de nacht door te brengen. Door een andere identificatie dan de mainstream ontstaan andere betekenissen. De twee leerlingen zijn in de gangbare exegetische twee heteroseksuele mannen. Maar hoe vanzelfsprekend is dat? Jezus heeft hun hart in brand gezet. Waarom zouden ze Jezus niet hebben uitgenodigd vanwege een lichamelijke aantrekkingskracht? De twee wisten niet wat er in Jeruzalem gebeurd was, het zijn outsiders. Jezus ging zijn hele leven al met outsiders om. Als je de bijbel 'queer' leest, ontstaan er nieuwe interpretatiekaders. De tweede manier van 'queer' lezen gaat verder dan de eerste: ervan uitgaande dat seksualiteit geconstrueerd wordt door en binnen teksten, kun je de bestaande dominante betekenissen die de machtsverhoudingen bevestigen, blootleggen, deconstrueren. Nienke geeft het voorbeeld

van de beeldspraak van de kerk als 'bruid van Christus'. Hoe vanzelfsprekend is dat? Wie wordt er buitengesloten? Als je je van dit soort vanzelfsprekendheden bewust bent, kun je vervolgens met een open, 'queer' blik een verhaal als nieuw lezen en ermee spelen. Zo krijg je uiteindelijk ook een verrassende reconstructie, bijvoorbeeld een christologie en een visie op gemeente-zijn die seksualiteit serieus neemt. Nienke: 'In het artikel over Genesis 3 in het boek, door Mariecke van den Berg, wordt de schepingsorde bijvoorbeeld bevraagd in plaats van bevestigd. Dat is spannend en bevrijdend.' Het een is echter niet beter dan het ander. De twee bewegingen van 'queer' lezen horen bij elkaar.

Identificatie en spel Deze manier van bijbellezen, die openheid en vrijheid veronderstelt, is dan ook niet voorbehouden aan homo's en lesbiennes alleen. Nienke wijst erop dat sommige bijdragen van hetero auteurs meer 'queer' zijn dan die van homo auteurs. 'Queer' is een methode, legt Adriaan uit. Een vorm van kritisch, uitdagend lezen. De bijdragen in de bundel zijn fris en getuigen van het plezier dat 'queer' lezen kan geven. Zo wordt er een verband gelegd tussen Lazarus die wordt opgeroepen uit het graf te komen en alle gelovigen – van welke geaardheid ook – om uit de kast te komen. Zo tegen Pasen bepaald aanstekelijk.

Jezus 'Was Jezus volgens hen een homo of een hetero?', vraag ik. Nienke snuift verontwaardigd. 'Wil je dat echt nog weten? Is dit een serieuze vraag?' Adriaan wijst erop dat het een verkeerde en geen 'verqueerde' vraag is. Beter is jezelf de vraag stellen: waarom wordt Jezus eigenlijk steeds als hetero voorgesteld? Waarom reageren mensen soms zo fel als Jezus wordt voorgesteld als homo?' Nienke vult aan: 'Maria mag niet seksueel zijn, en Jezus dus ook niet.' ●

Sigrid Coenradie
Predikant remonstrantse gemeente Oosterbeek

Adriaan van Klinken en Nienke Pruikisma (redactie),
Onder de regenboog: de Bijbel queer gelezen,
Vught: Skandalon 2010.

LEES NU 'OP ZIJN QUEERS' HET BIJBELSE VERHAAL VAN DE HONDERDMAN OP DE WEBSITE WWW.REMONSTRANTEN.ORG ONDER DE BUTTON 'LEES ADREM'